

10. 3. 2006

ID: 39038

Obnova řízení

Jen z pouhé absence zmínky o dřívějším subjektu, který měl rovněž oprávnění trestní stíhání zastavit, nelze dovodit závěr, že ustanovení § 278 odst. 3 tr. ř. se nevztahuje též na usnesení dříve činěná vyšetřovatelem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 77/2004, ze dne 12.5.2004)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti v neprospěch obviněných R. Š. a P. Z., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. ledna 2004, čj. 1 To 123/2003-48, a rozhodl podle § 268 odst. 2 tr. ř. tak, že usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. ledna 2004, čj. 1 To 123/2003-48, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1, § 149 odst. 1 písm. a) a § 283 písm. b) tr. ř., ve prospěch obviněných R. Š. a P. Z.

Z odůvodnění :

Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. ledna 2004, čj. 1 To 123/2003-48, bylo podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušeno usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2003, čj. 52 Nt 27/2003-39, a nově rozhodnuto tak, že podle § 283 písm. b) tr. ř. se zamítá návrh Krajského státního zastupitelství v Brně ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. 1 KZv 120/2000, na povolení obnovy řízení pravomocně skončeného usnesením vyšetřovatele Krajského úřadu vyšetřování PČR v Brně ze dne 19. 10. 2000, ČVS: KVV-345/23-98, které nabylo právní moci dne 19. 10. 2000, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. c) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněných R. Š. a P. Z. pro skutek, kterého se měli dopustit tím, že společně s J. P. a L. L. se v měsíci dubnu 1996 předem dohodli, v úmyslu získat pro sebe nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty, na fiktivním obchodu mezi L. L. jako kupujícím a firmou B. L. Ch. jako prodávajícím, jehož předmětem bylo dodání deseti kusů kondenzačních sušáren řeziva od firmy I. v celkové hodnotě 48.262.089,- Kč v období roku 1996, kdy daň z přidané hodnoty činila 22%, tj. částku 8.703.003,- Kč z objemu uvedeného obchodu a za tím účelem společně vyhotovili fiktivní doklady, a to kupní smlouvu ze dne 15. 3. 1996 a poté pak L. L. jako čtvrtletní plátce DPH podal na FÚ v H. dne 24. 4. 1996 přiznání k DPH za zdaňovací období 1. čtvrtletí roku 1996 s nadměrným odpočtem ve výši 8.703.003,- Kč, která mu však nebyla na FÚ vyplacena na základě šetření finančního úřadu, čímž měli spáchat pokus trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 148 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 1997). V odůvodnění svého rozhodnutí vrchní soud vytkl krajskému soudu, že nezážil novou právní úpravu zákonných podmínek pro povolení obnovy řízení podle zák. č. [265/2001](#) Sb., účinného od 1. 1. 2002, a to, že k zastavení trestního stíhání obviněných došlo za právní úpravy platné do 31. 12. 2001. A z těchto skutečností nevyvodil odpovídající právní závěry, což v konečném důsledku vedlo k vydání rozhodnutí, které nemohlo obstát. Z porovnání právních úprav obnovy řízení podle § 278 odst. 3 tr. ř. před jeho novelou zákonem č. [265/2001](#) Sb. a po ní je podle stížnostního soudu zřejmé, že od 1. 1. 2002 je možno povolit obnovu řízení, které skončilo ve stádiu přípravného řízení pravomocným usnesením o zastavení trestního stíhání obviněného toliko tehdy, jestliže tak rozhodl státní zástupce. Vypuštění slova „vyšetřovatele“ z textu ustanovení § 278 odst. 3 tr. ř. je sice podle vrchního soudu odůvodněné zrušením tohoto samostatného procesního subjektu činného ve stádiu přípravného řízení počínaje dnem 1. 1. 2002, avšak zúžení výčtu rozhodnutí vytvářejících překážku věci rozsouzené, kterou lze odstranit cestou povolení obnovy řízení, toliko na rozhodnutí státního zástupce (při současném neřešení dané problematiky v přechodných a závěrečných ustanoveních zákona) nastoluje stav, který neumožňuje jiný výklad než ten, že obnova řízení skončeného pravomocným usnesením vyšetřovatele je po datu 31. 12. 2001 vyloučena. Právní úprava ohledně podmínek, za kterých je možno povolit obnovu řízení v § 278 odst. 3 tr. ř., je podle názoru tohoto soudu striktní a představuje nepřekročitelnou mez, kterou nelze analogií rozšiřovat.

Proti citovanému usnesení vrchního soudu podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněných R. Š. a P. Z. Podle názoru stěžovatele nelze akceptovat závěr vrchního soudu, který na základě pouhého slovního porovnání ustanovení § 278 odst. 3 tr. ř. před novelou provedenou zák. č. [265/2001](#) Sb. a v novelizovaném znění účinném od 1. 1. 2002, usoudil, že cestou obnovy řízení po tomto datu je možné docílit zrušení toliko rozhodnutí státního zástupce a že obnova řízení skončeného pravomocným usnesením vyšetřovatele je po datu 31.

12. 2001 zcela vyloučena, přičemž tento závěr platí jak pro obnovu v neprospěch obviněného tak i v jeho prospěch. Uvedený názor je podle stěžovatele v rozporu nejen s konsekventně logickým a právním myšlením, ale i s trestním řádem a v neposlední řadě i s Listinou základních práv a svobod. Mezi rozhodnutími, která mohou být v rámci obnovy řízení zrušena, je v § 277 tr. ř. uvedeno též pravomocné usnesení o zastavení trestního stíhání, aniž by byl specifikován orgán činný v trestním řízení, který takové rozhodnutí vydal. Aby mohla být ohledně usnesení o zastavení trestního stíhání povolena obnova řízení, musí být splněny podmínky blíže rozvedené v § 278 odst. 3 tr. ř., přičemž za podmínku obnovy řízení ve smyslu tohoto ustanovení nelze považovat jeho úvodní část, ve které jsou blíže specifikovaná usnesení o zastavení trestního stíhání, když jako subjekt, který takové rozhodnutí vydal, je označen logicky v souladu se stávající právní úpravou pouze státní zástupce. Neznamená to však, že toto ustanovení se též nevztahuje na dřívější usnesení vyšetřovatele, neboť pak by byla vyloučena z možnosti použití obnovy řízení jedna kategorie zastavovacích usnesení, přestože ustanovení § 277 tr. ř. mezi rozhodnutími, která jsou napadnutelná v rámci obnovy řízení, řadí též usnesení o zastavení trestního stíhání, jako konkrétní způsob meritorního vyřízení věci orgány činnými v trestním řízení. Souhlasné stanovisko s pochybnou právní konstrukcí vytvořenou vrchním soudem by navíc znamenalo, že skupina obviněných, jejichž trestní stíhání zastavil svým usnesením státní zástupce, a to bez ohledu na to, zda se tak stalo před datem 31. 12. 2001 nebo po něm, je v podstatně jiném postavení než ostatní obvinění, jejichž trestní stíhání zastavil vyšetřovatel. Obviněným, jejichž trestní stíhání zastavil státní zástupce hrozí totiž obava, že při splnění zákonných podmínek může být rozhodnutí o zastavení trestního stíhání zrušeno a mohou být postaveni před soud a případně odsouzeni narozdíl od druhé skupiny, které by takové nebezpečí již do budoucna nehrozilo. Takový stav by znamenal nerovné postavení osob, jejichž trestní stíhání skončilo procesně stejným způsobem, což je jisté v rozporu s ustanovením čl. 1 Listiny základních práv a svobod, který garantuje rovnost lidí v právech. V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř., že usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. ledna 2004, čj. 1 To 123/2003-48, byl v ustanoveních § 149 odst. 1 písm. a) a § 283 písm. b) tr. ř., porušen zákon ve prospěch obviněných R. Š. a P. Z.

Nejvyšší soud České republiky podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že zákon porušen byl.

Podle § 147 odst. 1 písm. a), b) tr. ř. při rozhodování o stížnosti přezkoumá nadřízený orgán správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost a řízení předcházející napadenému usnesení.

Podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. nezamítne-li nadřízený orgán stížnost, zruší napadené usnesení, a je-li podle povahy věci potřeba nového rozhodnutí rozhodne sám ve věci.

Podle § 278 odst. 3 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesením státního zástupce nebo vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy orgánu, o jehož rozhodnutí jde, dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve vést k závěru, že důvody k zastavení tu nebyly a že je na místě podat proti obviněnému obžalobu.

Podle § 278 odst. 3 tr. ř., v platném znění, obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesením státního zástupce o zastavení trestního stíhání, včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, a to i v případě, jestliže ještě nenastaly skutečnosti uvedené v § 308 odst. 3, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy státnímu zástupci dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve vést k závěru, že důvody k takovému rozhodnutí tu nebyly a že je na místě podat proti obviněnému obžalobu.

Podle § 283 písm. b) tr. ř. soud návrh na povolení obnovy zamítne, směřuje-li jen proti rozhodnutí nebo výroku, stran něhož obnova není přípustná.

V projednávané věci se Vrchní soud v Olomouci citovanými ustanoveními trestního řádu důsledně neřídil. V souvislosti s aplikací novelizovaného ustanovení § 278 odst. 3 tr. ř. je nutno analogicky posuzovat případy, kdy trestní stíhání podle dříve platných předpisů zastavil vyšetřovatel nebo vyhledavatel. Nelze proto považovat za správné, když vrchní soud napadeným usnesením zrušil usnesení Krajského soudu v Brně, ze dne 28. 11. 2003, čj. 52 Nt 27/2003-39, jímž byla povolena obnova řízení v trestní věci vedené u Krajského státního zastupitelství v Brně pod sp. zn. 1 KZv 120/2000 s odůvodněním, že obnova řízení skončeného pravomocným usnesením vyšetřovatele je po datu 31. 12. 2001 vyloučena. Argumentace stížnosti pro porušení zákona popírající tento závěr vrchního soudu je logická a přesvědčivá. Nejvyšší soud se s ní proto plně ztotožňuje. V ustanovení § 277 tr. ř. je mezi rozhodnutími, která mohou být v rámci obnovy řízení zrušena i pravomocné usnesení o zastavení trestního stíhání, a to skutečně bez

vedení orgánu činném v trestním řízení, který takové rozhodnutí vydal. Podle nové právní úpravy může trestní stíhání podle § 172 tr. ř. zastavit jen státní zástupce, a to i tam, kde byl činný jako vyšetřovatel. Formulace novelizovaného ustanovení § 278 odst. 3 tr. ř. tudíž logicky navazuje na tuto skutečnost, když v souvislosti s pravomocným usnesením o zastavení trestního stíhání zmiňuje jen státního zástupce a nikoli též funkci dřívějšího vyšetřovatele, který v současném trestním řádu již jako procesní subjekt nepůsobí. Jen z pouhé absence zmínky o dřívějším subjektu, který měl rovněž oprávnění trestní stíhání zastavit, proto nelze dovodit ten závěr, který v projednávané věci učinil vrchní soud, tj. že ustanovení § 278 odst. 3 tr. ř. se nevztahuje též na usnesení dříve činěná vyšetřovatelem. Zároveň je třeba souhlasit s námitkou ministra spravedlnosti, že přistoupení na výklad ustanovení § 278 odst. 3 tr. ř., tak jak to učinil vrchní soud, by vedlo k nerovnému a nevýhodnému postavení obviněných, kterým skončilo trestní stíhání usnesením státního zástupce, kterým by narozdíl od těch, jejichž trestní stíhání zastavil vyšetřovatel, hrozila po splnění zákonných podmínek obnova řízení, což by bylo zcela zjevně v rozporu s článkem 1 Listiny základních práv a svobod. Argumentaci vrchního soudu v napadeném usnesení odvolávající se na ustanovení článku 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a zásadu „ne bis in idem“, je proto nutno jako nepřiléhavou a nevěcnou odmítnout. Je totiž zcela nepochybné, že zákonodárce přijetím citované novely trestního řádu neměl sebemenší úmysl z možnosti obnovy řízení vyloučit případy, kdy v souladu s tehdy platnou úpravou mohl trestní stíhání zastavit i vyšetřovatel. Jinak ovšem je na místě kritika, že uvedené nejasnosti a možnost jiného výkladu by byla vyloučena, pokud by na důsledky změny spočívající ve zrušení funkce vyšetřovatele bylo reagováno v přechodných a závěrečných ustanoveních zák. č. [265/2001](#) Sb.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem lze konstatovat, že pokud Vrchní soud v Olomouci zrušil podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. usnesení Krajského soudu v Brně, ze dne 28. 11. 2003, čj. 52 Nt 27/2003-39, a nově rozhodl podle § 283 písm. b) tr. ř., že návrh Krajského státního zastupitelství v Brně ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. 1 KZv 120/2000, na povolení obnovy řízení pravomocně skončeného usnesením vyšetřovatele Krajského úřadu vyšetřování PČR v Brně ze dne 19. 10. 2000, ČVS: KVV-345/23-98, se zamítá, byl ve prospěch obou obviněných porušen zákon v těchto ustanoveních trestního řádu. Navíc je mu nutno v této souvislosti vytknout nedůsledné splnění přezkumné povinnosti stanovené stížnostnímu orgánu ustanovením § 147 odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud ČR proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. ledna 2004, čj. 1 To 123/2003-48, byl porušen zákon ve výše citovaných ustanoveních trestního řádu ve prospěch obviněných R. Š. a P. Z. Poněvadž byl zákon porušen ve prospěch obviněných, nepřicházela v úvahu postoupit Nejvyššímu soudu podle § 269 odst. 2 tr. ř., tj. zrušení napadeného rozhodnutí a bylo nutno se spokojit jen s tzv. akademickým výrokem o porušení zákona.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)